LIETUVOS AIDAS

REDAKCIJOS ir ADMINISTRACIJOS ADRESAS:
Kaunas, Vasario 16 dienos g-vė Nr. 2.
Redakcijos telef.: 26—29. Administracijos telef.: 14—14.
Redakcijos kalbamosios valandos: 11—13
Administracijos kalbam. val. 9—13
Nesunaudotų raštų Redakcija nesaugoja.

TAUTIŠKOS MINTIES DIENRAŠTIS

Įsteigtas Vilniuje 1917 metais

PRENUMERATA: Lietuvoj metams 36 lt., pusei metų — 18 lt, 1 mėn. — 3 lt.; Vokietijoj, Latvijoj ir Estijoj metams — 48 lt., pusei metų — 24 lt., 3 mėn. — 12 lt., 1 mėn.—4 lt. Kitur užsieniuose met.—72 lt. pus. met.—36 lt., 3 mėn. 18 lt.
SKELBIMAI: petito eilutė skelbimų vietoj 50 ct., tekste — 1 litas, prieš tekstą —1 lt. 50 ct.

ATSKIRAS NUMERIS 20 CENTŲ.

Nr. 212 (426) **Kaunas, ketvirtadienis, 1928 m. spalių mėn. 18 d.** **III metai**

Tai yra tik paties gerb. Jakšto tvirtinimas. Bet „Lietuvos Aidas" mano, kad katalikų bažnyčiai būtų sveikiau, jei atskiri kunigai ir ypač vyskupai nebūtų perdaug politiški, nusistatę tik vienos partijos naudai. Nė kalbos negali būti apie tai, kad vyskupai arba kunigai neturėtų teisės stoti į politines partijas, remti k. demokratus. Be reikalo p. Jakštas įtaria mūsų laikraštį konstitucijos nežinojimu.

4) Niekada „Lietuvos Aidas" nereiškė noro matyti visus mūsų vyskupus sau malonioj partijoj; dar labiau — jis niekad nereiškė noro padaryti mūsų vyskupus valdžios pastumdėliais. Tai yra tik gerb. Jakšto fantazija.

5) Žinoma, bausti kunigus už partinius išsišokimus nėra tai vyskupų dalykas. Bet visi vyskupai pagal konkordatą yra davę Respublikos Prezidentui priesaiką, kurioje yra pasakyta: „Prisiekiu ir prižadu visu lojalumu gerbti pats ir įsakyti mano dvasiškijai gerbti konstitucijos pastatytą vyriausybę". Kažin, ar šie priesaikos žodžiai dėl kunigų suvaldymo vyskupams jokios pareigos neuždeda? Ar gražu būtų, kad bažnyčioje vyriausybės asmenis nuo įžeidinėjimų saugotų ne dvasiškoji drausmė, bet policija? Niekas vyskupams policinių priemonių nemano primesti. Bet bažnyčioje, ačiū Dievui, ne policija žiūri tvarkos!

6) „Lietuvos Aidas" niekada nežemino dvasiškos vyresnybės. Jei jis kelia kai kuriuos netikslumus, tai visai ne žeminimo, bet tik bažnyčios autoriteto saugojimo tikslais.

7) Valia p. Jakštui vadinti mūsų laikraščio bendradarbius mažamoksliais laikraštininkėliais. Tik mes ligšiol buvome pratę vadinti mažamoksliais tuos žmones, kurie nėra ėję aukštesniosios ar aukštosios mokyklos ir kurie apskritai neturi didelio išsilavinimo. Pagal gerb. Jakštą išeitų mažamoksliais net mūsų bendradarbiai universiteto profesoriai, nekalbant jau apie akademinio išsilavinimo žmones — teisininkus, gydytojus, inžinierius ir kitus žurnalistus profesionalus. Jei šių kategorijų žmonės yra mažamoksliai, tai mes jau nežinome, kas gi yra, pagaliau, tie nemažamoksliai!...

Baigdami šias pastabas dėl gerb. Jakšto pareikštų netikslumų, mes tikimės, kad jis dėl to ant mūsų neužpyks. Mes norėjome tik aiškumo ir kartu su gerb. Jakštu galime pasakyti, kad clara pacta claros faciunt amicos.

Botanikos sodo 5 metų darbai.

Aukštoje Fredoje, 3 kilometrai nuo Kaune miesto centro, yra universiteto įstaiga — botanikos sodas, kuris šiemet spalių mėn. 7 dien. iškilmingai šventė savo 5 metų sukaktuves. 5 metai nedaug yra botanikos sodo gyvenime atsimenant, kad kai kurie botanikos sodai jau keli šimtai metų atgal buvo įsteigti, bet jaunam krašte, kuris pats tiktai prieš 10 metų iškovojo savo nepriklausomybę, kur viskas tebėra organizavimo stadijoj, 5 metai yra visai netrumpas laikas.

Senas, apleistas parkas, nepereinami krūmynai, daugybė topolių, keturi prūdai, tvirtovės bastionas ir volai, derlinga žemė — tat buvo vieta, kur prieš 5 metus buvo pradėtas botanikos sodas.

Sodas užima apie 30 ha žemės plotą, ne per didelis, imant dėmesin sodo uždavinius mūsų krašte — grynas mokslas, pedagogiškas universitetui, mokslo populiarizacija krašte ir praktikos reikšmė — būtent: naujų augalų aklimatizavimas ir išplatinimas Lietuvoje.

Botanikos sodas yra kaip gyvas gamtos muziejus iš botanikos ir sodininkystės sričių.

Per 5 metus galutinai įrengti mūsų lėšomis botanikos sodą negalima, bet visa eilė darbų yra padaryta ir jau galima pastebėti kai kuriuos praktiškus sodo rezultatus. Jau yra sutvarkytas pirmiau apleistas parkas, kur kasmet yra sodinami nauji medžiai ir krūmai ir sėjama žolė. Jau pradėtas arborėtumas, padaryti sistematinis ir techninių augalų skyriai ir biologijos morfologijos skyrius. Aptvertos tvirtovės tvoromis ⅔ sodo ploto dalys. Pastatytas šiltnamis iš keturių skyrių, pradėtas rozariumo planavimas, užvestas medelynas, kuriame sodas išaugina reikalingus medžius ir krūmus; įrengtas vaisinių augalų sklypas, greta botanikos sodo padaryta laboratorija, kur ateina dirbti aukštesniųjų semestrų studentai, knygynas, muziejus, gerbariumas; veikia fitopatologijos laboratorija. Sodas dabar turi apie 4600 augalų rūšių, t. y. daugiau negu daugelis vidutinių botanikos sodų užsienyje, tarp jų yra gana daug retų augalų. Bet visi, ypač šiltnamių augalai, yra maži, nedideli, kadangi sodas neturi vietos išauginti didesnių. Sodas leidžia sėklų sąrašą (1928 m. apie — 1500 rūšių) ir gauna mainais augalus iš viso pasaulio botanikos sodų ir sodininkystės įstaigų, pav. Australijos, Tokio, Saigono, Pietų ir Šiaurės Amerikos, Mandžurijos ir kt. Knygyne yra per 5000 tomų, muziejuje apie 2000 objektų, gerbariume apie 5000 lapų su įvairiais augalais. 1928 met. sodo šiltnamius aplankė ir pasirašė lankytojų knygoje nuo sausio m. 1 d. iki spalių m. 7 d. 6700 asmenų, tai yra gana didelis skaičius.

Kokie praktiški sodo rezultatai? Žinoma, per 5 metus jų negalima dar laukti — mokslo darbas yra daugmetinis darbas ir išvesti kokių naujų augalų rūšių arba aklimatizuoti augalą per trumpą laiką dar negalima ir negalima išspręsti klausimą apie tinkamumą to ar kito augalo mūsų kraštui. Bet šį tą jau galima ir dabar nustatyti. Vaistinių augalų skyrius išplatina ir populiarizuoja vaistinių augalų kultūrą krašte ir tuo sumažina tokių augalų importą Lietuvon. Padaryti bandymai su vietinių apvynių rūšių pagerinimu, tabako rūšių bandymai mūsų klimate, kur nustatyta, kad kai kurios rūšis auga gana gerai. Tarp kitų gerai auga pas mus toks retas ir brangus vaistinis augalas kaip Hydrastis canadensis. Botanikos sodas organizavo ir duoda nurodymus apie laukinių vaistinių augalų rinkimą Lietuvoje. Medelynas neseniai yra sutvarkytas ir pradėjo išleisti kai kuriuos dekoratyvinius medžius ir krūmus, be to, pradėtas dekoratyvinių ir vaisinių medžių ir krūmų aklimatizacijos darbas.

Fitopatologijos laboratorijoj eina įvairių beicavimo priemonių bandymai ir tyrinėjami sporiniai augalai, išsiplatinę mūsų krašte. Laboratorijoj ir gerbariume eina Lietuvos floros tyrinėjimo darbai.

Kas reikia daryti ateityj? Iš svarbesnių dalykų paminėsiu sekančius: pirmiausia reikia padidinti šiltnamius, ypač svarbu pastatyti palmių skyrių, kad sodas galėtų patalpinti Rietavo dyaro didelius augalus, priklausančius sodui. Be to reikia statyti nauja patalpa — namai prie bot. sodo, kur galėtų tilpti botanikos muziejus, knygynas, laboratorijos ir gerbariumas, kadangi dabartinės patalpos yra labai ankštos ir yra žemės ūkio ministerijos žinioje. Reikia pabaigti sodo aptvėrimą ir drenuoti sodo plotą.

Botanikos sodas turi didelės reikšmės mūsų žemės ūkio kraštui ir jo reikšmė kasmet didės. Tai matyti iš to, kad spalių mėn. 7 d. sodo 5 metų sukaktuvėse dalyvavo ir p. Respublikos Prezidentas su žmona, valstybės kontrolierius, universiteto rektorius, profesoriai ir kiti svečiai. Šventė buvo pradėta ankštuose muziejaus kambariuose ir pasibaigė sodo ir šiltnamių apžiūrėjimu. Sodo reikšmė mūsų kraštui buvo nupiešta pasakytose kalbose.

Prof. K. Regelis.

Ginčas dėl „Vislos stebuklo"

Pilsudskio ginčias su Sikorskiu.

„Manchester Guardian" vedamajam „Generolų kova" rašo, kad lenkai, savo laimėjimus per karą su rusais 1920 metais pavadinę „Vislos stebuklu", matyti, pamiršo, kad niekas tiek nesukelia ginčų, kiek stebuklai. Tačiau, niekas neabejoja, kad stebuklas įvyko. Lenkams pavykę laimingai išvengti pavojaus ties Varšuva ir išvaryti rusus ne tik iš Lenkijos, bet net pusiaukelin iki Maskvos.

Kurį laiką prieš kovą ties Varšuva ten atvykęs iš Paryžiaus generolas Weygandas su patarimais lenkų naudai. Paskui, nežiūrėdami jo pareiškimų, kad tai buvo lenkų laimėjimas, kritikai laikėsi tos nuomonės, kad tai buvo Weygando laimėjimas. Nemaža apie savo strateginius gabumus manąs maršalas Pilsudskis, išleidęs knygą, kurioj visus nuopelnus dėl „Varšuvos manevrų" paėmęs sau. Tuo galėjęs visas dalykas ir baigtis, jei su tuo būtų sutikęs toj pačioj kovoj dalyvavęs gen. Sikorskis. Iš savo pusės jis parašęs knygą, kurioj griežtai kritikuojąs maršalą Pilsudskį, kaipo neatsargų ir nemokslingą strategą. Pilsudskis išleidęs savo knygos antrą griežtesnę laidą. Generolas Sikorskis į tą maršalo triuką reagavęs gudriai. Jis prie savo prancūzų kalbon išleistos knygos gavęs maršalo Focho įvadą, kuriame palaikoma sena nuomonė, kad vyriausias nuopelnas buvo Weygando.

Baigdamas laikraštis pastebi, kad Lenkijoj vėl verda Vislos kova. (Elta).

---

das!" pas p. Juršį praskambėjo, kaip tuščias sakinys, neparodęs nė mažos dalies to skausmo, kurį tie porą žodžių savyj sukaupia. Tuo sakiniu minėtasis aktorius parodė dar aiškų bejėgiškumą interpretuoti tragedijas, kaip kad Šilerio. Taip pat visai ne tuo tonu, kuris reikalingas, griežtai per energišku tonu praskambėjo Mooro tėvo žodžiai Francui: „Parašyk jam, tik neprivesk jo prie nusiminimo". Geriausiai pavyko Juršiui nubudimo scena (atėjus Amalijai): „Aš sūnų sapnavau. Kam manę prižadinai?" — čia buvo jau beveik reikiamas ir švelnumas, ir meilė, ir nutraukto mielo sapno gailestis.

Iš kitų rolių ryškiausiai ir stipriausiai išėjo Rolerio (p. J. Siparis) ir Švencerio (p. V. Steponavičius) rolės taip pat ir Moorų tarno (p. J. Laucius). Siparis, kaip sakoma, ir iš stuomens ir iš liemens aktorius, tikras, Dievo duotas, aktorius. Jis turi visus davinius išaugti į pirmaeilę scenos jėgą. Jo ateitis patikrinta. Ir, manau, toji ateitis turėtų būti netolimiausia. Manau, kad ir šiame veikale jam galėjo rastis atsakomingesnė rolė, (kad ir to paties Franco, nes Sipario vaidybinis diapazonas, rodos, labai platus). Taip pat netilpo mažoje savo rolėje ir p. V. Steponavičius, neabejotino temperamento aktorius. Visai neprastas buvo ir Kosinskis (p. V. Dineika). Špigelbergas (p. V. Fedotas-Sipavičaus) nepėrlaimingiausiai pavyko. Tą gerą rolę labai gadino irgi bereikalinga per didelė afektacija, tasai perdėm vedamas, tiesiog įtemptas, deklamavimas, tasai primygtinas akcentavimas kiekvieno, nors ir mažiausiai savaime reikšmingo žodžio. Toks besaikiškas deklamatoriškas kiekvieno žodžio akcentavimas daro tai, kad visi tokiu būdu sakomi monologai ar dialogai, pagaliau, nustoja mažiausia pusės savo įspūdingumo. P. Fedotas-Sipavičius turėtų į tai kreipti ypatingą dėmesį. Pastorius (H. Kačinskas) buvo, deja, ne pastorius ir ne tiesus nusidėjėlių plakėjas (scenoje su plėšikais), o tiktai pasigailėjimą kelianti parodija (net nebe šaržas), daugiau nieko. Iš visų buv. Vilkolakio trupės aktorių, įstojusių valst. teatran, jis daugiausia dar pasiliko to besaikiško šaržavimo bei karikatūravimo požymių ir tai jį žudo (daugumas jo draugų, reikia pripažinti, gabiose p. Dauguviečio rankose jau suspėjo atprasti nuo tų savo senų nemeniškų manierų). Bet, kadangi aktorius dar jaunas ir todėl, reikia manyti, dar nesukempėjęs savo įpratimuose, o ir ne be gabumų, tai, reikia tikėtis, pamatysime ir jį dar žmonišką. Na, bet p. Tamaliūnas! Pasigailėtumei, ponas Dauguvieti, ir jo paties ir visų, ir duotumei jam scenarijaus ar kito kurio lygiai naudingo ir reikalingo scenos darbuotojo vietą, bet tik tokią, kurioj jam netektų ištarti scenoj daugiau už vieną žodį; jo tarenos trūkumai tokie, jog vargiai kada galės būti pašalinti, o jie neleidžia jam nė vieno sakinio pasakyti taip, kaip scena reikalauja.

Bendrosios scenos (miške) beveik visos buvo pilnai pavykusios. Malonu buvo nebematyt nemokančių nė vieno žingsnio žengti statistų — tai irgi nemažas p. Dauguviečio režisūros nuopelnas. Šiaip ar taip, ir šis „Plėšikų" pastatymas vaizdžiai parodo, kad mūsų drama — turi savy pažangumo žengti priekin ir — žengia. Mūsų gi inteligentija nebeturi jokios teisės manyti ir sakyti (kaip tai kai kas dar mėgsta) esanti tariamai aukštesnių meno reikalavimų už tai, ką mūsų drama nūdien jai gali duoti ir duoda. Ne, mūsų drama jau gali, ir tai ne nuo šiandien, patenkinti ir mūsų inteligentą, kad ir pačios pirmosios markės. Reikia tik mūsų scenos menininkams ir toliau vis žengti priekin, o mūsų publikai — labiau suteatralėti ir atsikratyti tuo, taip ryškiai visose mūsų meno šakose matomu ir jaučiamu ir taip žalingu mūsų tautiškajai kultūrai, „principiniu" išdidžiu, nepamatuotu niekinimu viso to, kas tik yra sava.

Kauno miesto muziejus.

(30 metų jo sukaktuvių).

Šiemet sukako 30 mt. nuo Kauno m. muziejaus įsikūrimo. Ta proga mūsų korespondentas aplankė muziejų, kur jo direktorius, gerb. prof. Volteris, teikėsi painformuoti apie muziejaus kilmę ir būklę.

Keletas bruožų ir muziejaus istorijos.

— Muziejaus užuomazga buvo padaryta 1898 mt. — pradėjo gerb. prof. Volteris, — kada Kauno tvirtovės pulk. Goliuševas padovanojo miestui senobines iškasenas, surinktas Kauno apylinkėse. Iš šios dovanos buvo sudaryta 1000-ties egzempliorių poleontologinė kolekcija. Tuoj po to, prel. Radzevičius paaukojo miestui surinktų brangiųjų akmenų kolekciją, įvairių gyvių iškasenų apie 800 št. ir du tomu botanikos gerbariumo. Tais pat metais miesto duma šioms dovanoms padėti paskyrė Rotušės rūmuose patalpą ir tuo būdu buvo padėtas pagrindas dabartiniam miesto muziejui.

1908 mt. muziejus buvo perkeltas į atskirą mūrinį fligelį — į dabartinę muziejaus patalpą. Laikotarpis nuo 1908 metų iki nepriklausomybės atgavimui muziejaus gyvenime buvo vaisingas. Didelio Lietuvos patrioto Tado Daugirdo rūpesčiu ir aukomis žymiai buvo praplėstas muziejus, įrengti nauji skyriai ir papildyti jau esamieji.

Atgavus nepriklausomybę pirmais metais visos tautos jėgos buvo nukreiptos į kovas su priešais, todėl suprantama, kad muziejus buvo apmiręs.

Paskutiniais metais sutvarkyta ir surūšiuota esamoji medžiaga. Kiek leido lėšos supirkinėtos senovės liekanos. Žymus skaičius retenybių suaukota atskirų piliečių.

Šią vasarą muziejus buvo atremontuotas, bet, pusėtinai jam išbujojus, muziejaus patalpos pasidarė ankštos ir netinkamos šiai įstaigai...

Muziejaus reformos ir etatų padidinimas.

— Mes norime, — tęsia toliau prof. Volteris, — muziejų reformuoti Lietuvos istorinės medžiaginės kultūros evoliucijos linkme, ypatingo dėmesio kreipdami į Kauno senovę. Pav., nustatyta, kad jau 1500 mt. prieš Kristų Kauno apylinkės buvo apgyventos.

Šį reikalą vien muziejaus pajėgomis sunku įvykdyti. Todėl manoma kreiptis į Kauno gyventojus, jei kas turi vaizdų, fotografijų ar šiaip daiktų iš Kauno praeities, atiduoti muziejuj. Gera būtų įkurti specialinę Kauno senovei tirti draugiją.

Einant užbėžta linkme būtinai reikia padidinti muziejaus tarnautojų etatus. Dabar muziejaus personalas susideda iš direktoriaus ir jo padėjėjo. Vedant re-